

ETT TRYGGARE SALA VALPROGRAM 2018

Om KD Salas valprogram

Kristdemokraterna vill bygga samhället på goda gemensamma värden. Vi har alla samma grundläggande rättigheter och skyldigheter – det som innefattas i idén om människovärdet. Vi behöver respekteras för såväl våra enskilda som våra familjers behov och möjligheter, samtidigt som vi behöver bära varandras bördor och skapa hållbara sociala skyddsnät. Utbudet av Sala kommuns verksamheter och tjänster ska präglas av kvalitet, mångfald och valfrihet. Genom värderingar som dessa vill vi bidra till att Salaborna ska tycka att det är guld att växa upp, verka och åldras i silverstaden. Här försöker vi beskriva hur vi vill vara med och utveckla Sala kommun efter valet till kommunfullmäktige den 9 september 2018.

Kristdemokraterna i Sala har under perioden 2014–2018 tagit ansvar och varit med i den majoritet som styrt kommunen. Tillsammans med Centerpartiet, Moderaterna, Salas bästa och Liberalerna har vi bland annat hanterat flyktingkrisen från 2015 så bra att Sala blivit ett föredöme för andra kommuner. Vi har också byggt två nya LSS-boenden, påbörjat ett bygge av två nya hyreshus via Salabostäder och infört avgiftsfri kollektivtrafik.

Vi är beredda att fortsätta ta ansvar för Salas utveckling. Vi vill vara med och skapa ett ännu bättre näringslivsklimat så att fler har ett arbete att gå till, vi vill höja kvaliteten i äldreomsorgen och ge förutsättningar för bättre skolresultat. Och att tillgodose personförsörjningen inom skola och äldreomsorg är en nödvändighet, både nu och inför framtiden.

Vår politik i korthet

Vilken är er viktigaste valfråga?

Vi vill införa mindre barngrupper i förskolan. Det bör inte vara mer än 12 barn i småbarnsgrupperna upp till tre år och högst 15 barn i övriga åldersgrupper.

Vad skiljer er från andra partier i Sala kommun?

Vi vill ge maximal valfrihet åt familjen att själv bestämma över sin vardag. Vi säger därför nej till kvotering av föräldraförsäkringen och ja till en barnomsorgspeng för barn upp till tre år, som underlättar för föräldrar att vara hemma lite längre med sina barn om de så önskar. Vi vill också införa en äldreboendegaranti för Salabor som fyllt 85 år.

Vad är det första ni vill göra om ni vinner valet?

Vi vill börja arbeta med att upprätta handlingsplaner för att komma tillrätta med den psykiska ohälsan bland barn, unga och äldre. Det behövs trygga familjer som har tid för barnen, mer arbetsro i Salas skolor för att stärka elevhälsan och ett ökat samarbete mellan kommunen och civilsamhället. Särskilt fokus vill vi lägga på att minska ensamheten bland äldre.

Innehållsförteckning	4
Om KD Salas valprogram	2
Vår politik i korthet	3
Fria och trygga familjer	5
Barnomsorg och förskola	7
Grundskola	10
Gymnasieskola	13
Äldreomsorg	15
Ett samhälle för alla	18
Trygghet och säkerhet	21
Integration och samhällsgemenskap	23
Kultur och fritid	25
Så bygger vi Sala	27
Miljö och klimat	29
Jobb och näringsliv	31
Kommunens ekonomi	33
Våra tre viktigaste frågor	35

Fria och trygga familjer

”Människor utvecklas, mognar och mår bäst i små grupper. I den lilla gemenskap som en familj utgör får familjemedlemmarna möjlighet att ge och möta kärlek, omtanke och förståelse, men också ställas inför krav och ta ansvar. På det sättet anknyter familjen som gemenskap till människans djupaste behov – behovet att bli sedd och inte vara utbytbar.” (Kristdemokraternas principprogram s. 91)

Det är i mötet med andra människor vi formas som personer. Trygga familjer och andra nära gemenskaper är därför en förutsättning för ett väl fungerande samhälle. Men familjer är olika. Vår utgångspunkt är att familjen och andra nära gemenskaper själva, så långt det är möjligt, ska ha makten och friheten utforma sin egen vardag. Det offentliga uppgift är att ge stöd i detta.

I dag ser vi emellertid hur många politiker försöker styra och lägga sig i hur människor väljer att utforma sin vardag – exempelvis genom kvotering av föräldraförsäkringen. Sådana tendenser vill vi motverka.

Men det finns också tillfällen då familjen inte är den trygga plats den borde vara. Då måste det offentliga finnas där, inte minst för barnens skull. Politiken en uppgift att skapa förutsättningar för att människor ska kunna utforma sin vardag så att stress, tidsbrist och känslor av otillräcklighet motverkas.

- Familjecentralen ska ges möjlighet att bistå alla familjer som är i behov av stöd.
- Familjerådgivning ska vara tillgänglig för alla och samtal ska erhållas inom max fyra veckor.
- Förstagångsföräldrar ska erbjudas en gratischeck till

familjerådgivningen som de kan nyttja om de vill. Det ska finnas möjlighet att välja bland olika familjerådgivare.

- Föräldrastödsprogram ska utvecklas och erbjudas minst två gånger till blivande föräldrar och till föräldrar under barnets uppväxttid. Detta ska även finnas tillgängligt sommartid.
- Förtroendevalda och personal inom kommunen ska utbildas i hur Barnkonventionen ska beaktas och tillämpas.

Barnomsorg och förskola

”Förskoleverksamheten ska vara flexibel till sin karaktär och möta det enskilda barnets behov. Familjer ska kunna välja mellan olika omsorgsformer. God valfrihet för föräldrarna förutsätter mångfald i utbudet.” (Kristdemokraternas principprogram s. 77)

Förskola och barnomsorg ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran, utveckling och lärande. En god och stimulerande omsorg möjliggör för föräldrarna att arbeta, studera eller söka jobb. Den har också ett pedagogiskt uppdrag, där barnen förbereds för skolan. Barnens och familjernas behov ska vara utgångspunkten för en barnomsorg och en förskola där respekt för barnet, barnets föräldrar, barnets kulturella identitet och språk är grundläggande.

Under lång tid har vi sett en utveckling mot allt större barngrupper inom förskolan. Detta är olyckligt, inte minst för de yngsta, som har svårare att anknyta till många olika personer. Vi ser också en tendens att förskolan gynnas framför andra omsorgsformer, vilket inskränker mångfalden och begränsar familjernas möjlighet att välja.

- Vi vill införa en barnomsorgspeng för barn 1–3 år.
Barnomsorgspengen är 6 000 kronor per barn och månad. Den betraktas som inkomst och är pensionsgrundande. Syftet med en barnomsorgspeng är att öka familjens valfrihet och underlätta för föräldrar att vara hemma lite längre med sina barn om de så önskar. Man ska inte vara tvingad att välja kommunal barnomsorg, utan det borde vara en självklar rättighet att få välja den lösning som man inom familjen anser är den lämpligaste. Om fler väljer exempelvis familjedaghem, lättar trycket på den kommunala barnomsorgen och vi får

mindre barngrupper, vilket alla tjänar på i förlängningen.

- Vi vill att det ska finnas stor valfrihet och mångfald med flera alternativa utförare när man väljer barnomsorg och förskola.
- Kommunalt drivna och enskilda förskolor ska ges samma förutsättningar.
- Barngruppernas storlek i förskolan ska minska. Vi vill ha ett maxtak på 12 barn i småbarnsgrupperna och 15 i övriga grupper.
- Rätten till förskola för barn till föräldralediga och arbetsökande ska utgå från barnets och familjernas behov. Det är rimligt att ha samma antal timmar per vecka (20) för arbetsökande och föräldralediga.
- Kommunen ska marknadsföra möjligheterna med barnomsorgspong vid sidan av annan barnomsorg.
- Syskonförtur i val till förskola och skola bör gälla, inte minst för att underlätta familjers vardagsliv.
- Barn i förskola och barnomsorg ska ges möjlighet att ta del av kulturutbudet i kommunen.
- Öppen förskola ska finnas.
- En servicegaranti ska inrättas som garanterar förskoleplats inom tre månader. Om så inte sker ska ekonomisk kompensation utgå.

- Strukturer för samverkan mellan förskolan, socialtjänsten och barn- och ungdomspsykiatri ska utvecklas för att barn i behov av stöd ska kunna fångas upp i tid.
- Förskolans personal ska kontinuerligt erbjudas kompetensutveckling.

Grundskola

”Skolan har två huvuduppgifter: dels att stimulera elevernas intellektuella och praktiska kunskapsutveckling och kritiska tänkande och dels att, tillsammans med föräldrarna, fostra eleverna till ansvarsfulla samhällsmedborgare. Under förutsättning att skolorna har denna utgångspunkt, följer läroplanen och lever upp till kvalitetskrav, ska de ges ett stort mått av frihet att själva utforma undervisningen.” (Kristdemokraternas principprogram s. 78)

Människan är av naturen nyfiken och kunskapsörstande, och skolan har till uppgift att ge varje elev så goda förutsättningar som möjligt att nå sin fulla potential. Skolan har också ett fostrande uppdrag, där det ingår att stärka elevens självkänsla.

Tyvärr lever inte alla skolor upp till detta. Överlag ser vi fallande resultat i svenska skolor. I alltför många klassrum är det för dålig studiero för att eleverna ska kunna tillgodogöra sig undervisningen optimalt. Mobbning förekommer, vilket för en del leder till men för livet. Vi ser också hur elever som är i behov av särskilt stöd inte får hjälp i tid eller ”faller mellan stolarna”.

- Möjligheten att välja skola ska fortsatt vara en rättighet. En mångfald av skolor ska finnas.
- Aktivt skolval ska tillämpas, oavsett om man söker till en fristående eller till en kommunal skola.
- På kommunens hemsida ska det finnas öppna jämförelser mellan skolorna i kommunen för att underlätta valet av skola.

- Kommunalt och enskilt drivna skolor ska ges likvärdiga förutsättningar, såväl ekonomiskt som verksamhetsmässigt.
- Elever som missat målen i något ämne ska erbjudas lovskola, som ska kunna erbjudas på samtliga lov.
- Lärarnas arbetstid ska ha fokus på mer undervisningstid; det administrativa arbetet ska minska. Därför måste vi anställa fler administratörer.
- Skolorna ska ha kompetens och avsätta resurser för att tidigt upptäcka barn i behov av särskilt stöd.
- Samverkan mellan förskola, skola, socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri ska utvecklas för att barn i behov av stöd ska kunna fångas upp i tid.
- Särskilt begåvade elever ska uppmärksammas och ges det stöd de behöver för att kunna utvecklas ytterligare.
- En elevhälsogaranti ska finnas som innebär att varje elev ska kunna komma i kontakt med elevhälsan varje dag.
- Nolltolerans ska gälla mot såväl mobbning som annan kränkande behandling.
- Skolan ska upprätta ett "ansvarskontrakt" mellan elev, föräldrar och personal med syfte att stödja eleven att nå sina uppsatta mål.
- Grundsärskolan ska ge eleverna, utifrån deras förutsättningar,

samma möjlighet till träning, utbildning och lärande som övriga elever.

- Kontinuerlig kompetensutveckling ska tillhandahållas för såväl skolledare och lärare som för övrig personal i skolan.
- Ett nära samarbete ska finnas mellan skolan, det lokala näringslivet och civilsamhället.
- Organiserad fysisk aktivitet ska förekomma varje dag i skolan.
- Den som medvetet förstör skolmiljön, exempelvis genom klotter, ska medverka till att återställa skadan.
- Alla elever på högstadiet ska ges möjlighet att ta del av lektioner i arbetsmarknadskunskap, ett koncept som har testats med framgång i andra kommuner.

Gymnasieskola

”Gymnasieskolan ska i hög grad utgå från elevernas behov och intressen och bör därför präglas av mångfald. Ett brett spektrum av både teoretiska och praktiska utbildningar ska erbjudas eleverna.” (Kristdemokraternas principprogram s. 80)

Gymnasieskolan ska ge en stabil grund inför vuxenlivet, både för den som planerar att studera vidare och för den som vill gå ut direkt på arbetsmarknaden.

Gymnasiesärskolans uppdrag är att se till att eleverna, utifrån sina förutsättningar, får samma rätt till utbildning och lärande som andra elever.

Möjligheten att studera är dock inget som ska vara begränsat till ett visst åldersspann. Man ska kunna komplettera sina studier ska under hela livet.

I dag ser vi dessvärre hur många elever inte slutför sina gymnasiestudier, inte minst elever som börjar på något av de individuella programmen. Många upplever att de valt fel program och byter till ett annat, vilket ofta innebär att gymnasietiden förlängs. Det är också ett problem att elever väljer program och inriktningar inom områden där det är svårt att få jobb.

- Möjligheten att välja skola ska fortsatt vara en rättighet. En mångfald av skolor, såväl avseende utförare som profil ska finnas.
- Ett nära samarbete ska finnas mellan skolan och det lokala näringslivet, exempelvis vad gäller lärlingsutbildningar.
- Det ska finnas en elevhälsogaranti, som innebär att varje elev

ska kunna komma i kontakt med elevhälsan varje dag.

- Kontinuerlig kompetensutveckling ska tillhandahållas för såväl skolledare och lärare som för övrig personal i skolan.
- Gymnasiesärskolan ska verka för att de elever som har intresse och möjlighet ska erbjudas praktik eller lärlingsplatser.
- Vi ser gärna att Ösby naturbruksgymnasium utvecklar samarbetet med andra skolor.
- Vi vill pröva möjligheten att införa en kockutbildning på Tärna folkhögskola.
- Det ska finnas vårdutbildning på gymnasiet.

Äldreomsorg

”Alla medborgare ska kunna åldras med värdighet. Det innebär att service, vård och omsorg ska vara tillgänglig och ges utifrån en helhetssyn på den enskilde med hänsyn till själsliga, andliga och materiella behov. Denna samhällseliga skyldighet innebär att äldreomsorgen måste vara väl utbyggd med hemtjänst och hemsjukvård, olika former av dagverksamhet samt ett varierat utbud av boendeformer.” (Kristdemokraternas principprogram s. 59)

Närhet och gemenskap är grundläggande mänskliga behov, något som det offentliga inte fullt ut kan tillfredsställa. Av denna anledning måste äldreomsorgen måna om goda relationer med anhöriga och ett gott samarbete med exempelvis anhöriga, föreningar, kyrkor och andra ideella krafter. Äldreomsorgen ska präglas av trygghet, värdighet och delaktighet. Eftersom den enskilda personen är bäst på att känna sina egna behov, ska valfriheten och möjligheten till inflytande vara stort.

Tyvärr är ensamhet och passivitet bland äldre ett problem. Det finns också personer som inte får den omsorg de behöver och drabbas av undernäring, oro och ångest.

- Varje person över 85 år ska garanteras plats i anpassat boende, exempelvis särskilt boende eller trygghetsboende när personen själv bedömer att behovet finns. Detta ska ske utan biståndsbedömning. Vi vill att det ska finnas bra bostäder att åldras i, både äldre- och mellanboendeplatser, och det ska vara möjligt att få välja äldreboende. Ju fler olika typer av äldreboenden det finns, desto lättare blir det att erbjuda en plats som passar den enskilde.

- De olika verksamheterna ska så långt som möjligt anpassas för att möta varje persons enskilda behov och intressen, exempelvis vad gäller språk, motion, livsåskådning och vårdbehov.
- Varje person själv ska kunna välja utförare av hemtjänsten genom Lagen om valfrihetssystem (LOV).
- Hög kvalitet och stor valfrihet vad gäller maten ska garanteras inom äldreomsorgen. Skolmaten håller redan hög kvalitet, men det är önskvärt att man vid upphandlingar i större utsträckning väljer närproducerat.
- Kommunen ska ha ett välutvecklat anhörigstöd. Det ska finnas tydlig information kring vilket stöd anhöriga har rätt till.
- De etiska riktlinjerna inom äldreomsorgen bör uppdateras. De ska vara konkreta och innehålla tydliga redovisningar av vad kommunen förbinder sig att göra om de inte uppfylls.
- Brukarundersökningarna och kvalitetsuppföljningarna kan förbättras. Dessa ska utföras regelbundet och redovisas öppet och lättförståeligt på exempelvis kommunens hemsida, som stöd för den äldre eller dennes anhöriga att välja utförare.
- I samverkan med landstinget och regionen ska arbetsformer utvecklas för att på bästa sätt möta och ge vård och omvårdnad för multisjuka och de mest sjuka bland äldre.
- Kommunen ska utveckla de träffpunkter för äldre som finns, i samverkan med civilsamhället med en variation av aktiviteter.

- Hemtagningsteam bestående av biståndsbedömare, fysioterapeuter, arbetsterapeuter och sjuksköterskor bör utvecklas för att göra övergången från sjukhusvården till det egna boendet tryggare och anpassningen till vardagen bättre.
- Kommunen ska ha en medicinskt ansvarig rehabiliterare (MAR).
- Användandet av välfärdsteknik, för såväl brukare, anhöriga som personal, bör utvecklas i syfte att öka trygghet, aktivitet och delaktighet samt stärka integritet och självbestämmande.
- Alla som fyllt 80 år ska erbjudas hembesök för att få information om kommunens verksamheter och ges möjlighet att framföra önskemål.
- Antalet hemtjänstpersonal per hemtjänsttagare bör begränsas.
- Kommunen ska tillsammans med entreprenörer och investerare utveckla välfärden exempelvis genom innovationsupphandlingar och fler alternativ inom omsorgen.
- Ideellt driven och idéburen vård och omsorg ska ges goda förutsättningar att växa fram och driva verksamhet.

Ett samhälle för alla

”Myten om den perfekta människan som ideal och norm riskerar att bli ett hot mot viktiga värden som delaktighet och solidaritet. Politiken måste förankras i en människosyn som både tillmäter människan ett absolut och okränkbart värde och erkänner att alla människor är olika med olika begåvning, intressen och förutsättningar.” (Kristdemokraternas principprogram s. 68)

En utgångspunkt för vår politik är att människor är olika men har samma rättigheter och skyldigheter. Detta är förstås även grundläggande för vår politik när det gäller personer med olika typer av funktionsnedsättning, liksom för personer som hamnat i ett socialt utanförskap. Människor är sociala varelser med behov av små, naturliga gemenskaper. Därför bör i normalfallet familjen och andra anhöriga ges en central plats i det stöd som ges. Insatserna ska stödja när det brister och stimulera de positiva krafter som finns hos varje person. Det personliga ansvaret ska alltid beaktas.

I dag finns tyvärr många som lever i olika typer av utsatthet. Särskilt sårbara är barn i otrygga hem. Runt var femte barn lever i förhållanden där båda eller någon förälder har ett riskbruk eller missbruk av alkohol. Och alltför många ungdomar har destruktiva dryckes- och drogvanor.

- Kommunen ska bedriva ett aktivt arbete för att motverka risk- och missbruk vad gäller alkohol, droger, spel och nätanvändande. Särskilt fokus ska läggas på barn och unga.
- Strukturer för samverkan mellan förskola, skola, socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri ska utvecklas för att barn i behov av stöd ska kunna fångas upp i tid.

- Kommunen ska utveckla arbetet med att upptäcka och förebygga våld i nära relationer, liksom hedersrelaterat våld och förtryck.
- Det bör kartläggas hur många i Sala som lever under en hederskultur.
- Kvinnojouren bör utvecklas, och en mansjour bör införas.
- Stödet till brottsofferjouren bör utvecklas.
- Det sociala arbetet ska ha fokus på att förebygga och hjälpa personer så att de inte blir beroende av försörjningsstöd.
- Samverkan mellan försäkringskassa, socialtjänst och arbetsförmedling ska utvecklas för att hjälpa människor innan de tvingas ta emot ekonomiskt försörjningsstöd.
- Salabostäder ska bedriva ett aktivt arbete tillsammans med socialtjänsten för att kunna förebygga vräkning, särskilt där barn finns med i bilden.
- Sala kommun ska fortsatt vara ett föredöme i att anställa personer med funktionsnedsättning.
- Kommunen ska vara tydlig i sin ambition att bostadsförsörjningsplanen säkerställer försörjningen av bostäder för personer med funktionsnedsättning.
- När personer inom LSS erbjuds boende, ska stor vikt läggas

vid personliga önskemål.

- Utifrån förmåga och förutsättningar ska praktik, lärlingsplats eller ordinarie arbete kunna prövas som alternativ till daglig verksamhet.
- Kollektivtrafiken ska vara tillgänglig för personer med funktionsnedsättning, inklusive av- och påstigningsplatser.
- Avgiftsfri kollektivtrafik ska fortsatt erbjudas.

Trygghet och säkerhet

”Det viktigaste sättet att bekämpa brottslighet är genom förebyggande insatser och det är framför allt vuxnas ansvar gentemot barn och ungdomar. Familjens roll att fostra och leda de unga är av största vikt ... Samhället måste vidare ge tydliga signaler om vad som är rätt och vad som är fel. En snabb reaktion på begångna brott och en ökad upptäcktsrisk för förövarna är viktigt.” (Kristdemokraternas principprogram s. 37)

För att en kommun ska vara attraktiv behöver medborgarna uppleva den som trygg. Att bygga ett samhälle där människor känner sig trygga handlar om att ta till sig en mängd olika perspektiv, från att skapa naturliga mötesplatser till att bekämpa organiserad brottslighet. I grunden handlar det om att skapa ett samhälle där medborgarna känner tillit – tillit till varandra och tillit till samhällets institutioner. Här spelar det civila samhället en viktig roll. I föreningsengagemang fostras vi till tillit, ansvarstagande och civilkurage.

Sedan millennieskiftet har tyvärr kriminella ungdomsgäng blivit ett vanligt fenomen i Sverige. Skadegörelse, hot och våld ger upphov till otrygghet och vantrivsel i de bostadsområden där gängen är aktiva. Gängkulturen utvecklas främst i områden där föräldrarna känner svag samhörighet med samhället.

- Aktivt uppföljningsarbete ska göras inom socialtjänsten för att uppmärksamma personer som återkommande förekommer i ärenden inom barn- och ungdomsenheten.
- Kontaktmannaskap för unga som begått kriminella handlingar ska finnas.

- I samverkan med civilsamhället inrätta en avhopparjour, dit personer som vill lämna sitt kriminella liv kan vända sig.
- Kommunens utemiljöer ska vara upplysta.
- Klotter ska avlägsnas snarast för att minska upplevelsen av otrygghet.
- Kommunens ordningsföreskrifter ska ses över för att reglera var tiggeri, gatumusicerande och annan liknande verksamhet är tillåten med tillstånd för att säkra trygghet och trivsel i vår offentliga miljö.
- Samarbetet mellan skolan och polisen bör utvecklas.
- Kommunen ska ha en väl upparbetad kontakt med polisen för att tillsammans kunna motverka organiserad brottslighet.
- Personalen inom förskola, skola och socialtjänst ska fortbildas för att kunna upptäcka tecken på radikaliserings och våldsbejakande extremism. Fortbildning ska erbjudas alla utförare inom Sala kommun.
- En handlingsplan ska upprättas för att motverka radikaliserings och våldsbejakande extremism.
- Civilsamhället bör stöttas i projekt om grannsamverkan och liknande.

Integration och samhällsgemenskap

”Det svenska kulturarvet, byggt på kristen etik och humanism och därmed en del av den västerländska kulturen, har bidragit till skapandet av vårt lands lagstiftning och rättstradition. Denna etiska grund utgör ett sammanhållande kitt för ett mångkulturellt samhälle, som innebär att många kulturer, religioner, livsstilar, språk och erfarenheter lever sida vid sida och berikar varandra.”
(Kristdemokraternas principprogram s. 105)

I en vital samhällsgemenskap känner medborgarna sig delaktiga och tar ansvar inte bara för de närmaste utan för hela samhället. Denna känsla av delaktighet, tillit och ansvarstagande är avgörande för ett gott samhälle. Den är dessutom en god grund för en fungerande integration, som om den misslyckas riskerar att bli ett hot mot samhällsgemenskapen. Här ställs krav på oss som bor här sedan länge att vara öppna och inkluderande men också på dem som kommer hit att anstränga sig att bli en del av sitt nya land och acceptera de grundläggande värderingar vårt kultur vilar på. Att bygga upp parallellsamhällen ska inte vara ett alternativ.

När många invandrare kommer till ett land under kort tid sätts samhällsgemenskapen på prov. Att de som kommer hit snabbt lär sig språket och kommer i egen försörjning är därför avgörande. Integrationen börjar från dag ett, och därför ska både svenskundervisning och sysselsättning ingå även för asylsökande. Genom heldagsaktiviteter redan under asyltiden minskar utanförskapet och integrationen underlättas.

Vi har i dag problem med så kallade utanförskapsområden. Om vi inte lyckas med integrationen kommer problemen att fördjupas.

- SFI-undervisning bör kombineras med praktik.

- Samhällsorienteringen ska utökas med mer undervisning om värderingar, jämställdhet och de sociala och etiska koder som gäller i Sverige.
- Personalen inom förskola, skola och socialtjänst ska fortbildas för att kunna upptäcka och bemöta hedersproblematik.
- Kommunen bör informera om varje medborgares fri- och rättigheter ska genomföras där det bland annat uppmanas att polisanmäla trakasserier från så kallade ”sedlighetspoliser”.
- Det lokala näringslivet ska uppmuntras att delta i mentorskapsprogram för invandrare som vill starta eget.

Kultur och fritid

”Ett vitalt civilsamhälle är av stor betydelse eftersom engagemang i föreningar, frivilligorganisationer och samfund innebär demokratisk fostran och normöverföring. Det främjar också det personliga ansvarstagandet. Dessutom är det civila samhället en mötesplats där sociala kontakter skapas och utvecklas både inom och mellan generationer.” (Kristdemokraternas principprogram s. 98)

Ett rikt utbud av kultur, fritidsaktiviteter och friluftsliv bidrar till ett samhälle där det är gott att leva – något som också har stor betydelse för att skapa en attraktiv kommun. Ett samhälle utan ett rikt kulturliv är fattigt och missar den inspiration som kulturella uttryck förmedlar. Det offentliga ska dock inte primärt utföra verksamheten. Bättre är att i samverkan med civilsamhälle och näringsliv skapa förutsättningar för att ge medborgarna ett rikt och varierande kultur-, fritids- och friluftsliv.

- Kultur- och fritidspolitiken ska kännetecknas av mångfald och tillgänglighet.
- Civilsamhället, exempelvis idrottsföreningar, studieförbund, scouterna, trossamfund och andra organisationer ska ha en betydande roll i att bedriva kultur- och fritidsverksamhet.
- Stödet till civilsamhället ska utformas så att det inte inskränker organisationernas självbestämmande och bara ges till organisationer som står upp för demokrati och mänskliga rättigheter.

- Kommunen ska sammanställa information och informera om de möjligheter till kultur, fritidsaktiviteter och friluftsliv som finns, så att den kommer invånarna till del.
- Vi stöder LÖK:en – den lokala överenskommelsen om samarbete mellan civilsamhället och kommunen.
- Kulturskolan ska vara en prioriterad del i kommunens barn- och ungdomsverksamhet med ambitionen att fler barn och unga ska nås av verksamheten.
- Kommunala anläggningar såsom idrottshallar och skolor ska vara tillgängliga för föreningslivet.
- Föreningar ska erbjudas att själva kunna driva anläggningar där så är möjligt.
- Kommunen ska införa en fritidspeng som kan sökas av barnfamiljer med försörjningsstöd för att stödja barnens föreningsengagemang.
- Kultur och motion ska erbjudas på äldreboenden i samverkan med kulturinstitutionerna och civilsamhället.
- Salas kulturarv ska synliggöras och den skapande kulturkraften stimuleras.
- Aguélimuseet bör ges ekonomiska förutsättningar för att bedriva en professionell museiverksamhet i syfte att förvalta och förmedla den unika konstsamling som vi har i Sala.

Så bygger vi Sala

”Ett samhällsbyggande utifrån en kristdemokratisk värdegrund innebär att planera för trygga och vackra miljöer där invånarna själva tar aktiv del i beslutsprocessen och känner sig delaktiga i skapandet av sina närmiljöer.” (Kristdemokraternas principprogram s. 101)

Hur städer och samhällen planeras och gestaltas spelar stor roll för hur de utvecklas och upplevs. När den goda staden och det goda samhället planeras bör vi ha ett ”hundraårsperspektiv” och sträva efter långsiktig kvalitet och hållbarhet – ekonomiskt, socialt och ekologiskt. Särskild hänsyn bör tas till arkitektoniska och kulturella värden. Bostäder ska planeras för olika människors behov.

Hyresrätter, bostadsrätter och äganderätter samt kommersiella lokaler och offentlig service ska blandas för en levande stadsmiljö. Det är viktigt att planera för hela kommunen.

I dag har vi dessvärre en bostadssegregation och en bostadsbrist som gör det svårt att komma in på bostadsmarknaden. Det finns också en risk att många yngre lämnar landsbygden och att en stor del av servicen där försvinner.

- När nya områden planeras ska kommunen eftersträva en blandning av olika upplåtelseformer.
- Arkitektoniska, kulturella och estetiska värden ska väga tungt när kommunen utvecklas.
- Vid planering ska särskild hänsyn tas till kulturbyggnader och kulturellt intressanta bebyggelsemiljöer som ska värnas och bevaras för framtida generationer.

- Förskolor, skolor samt boende för äldre och för personer med funktionsnedsättning ska finnas med tidigt i planarbetet.
- Även de som bor utanför tätorterna har rätt till en fungerande kollektivtrafik.
- Goda förutsättningar för gång- och cykeltrafik samt kollektivtrafik ska prioriteras när kommunen utvecklas.
- Grönytor ska planeras utifrån kvalitetsmått och inte bara kvantitetsmått.
- Kommunen ska prioritera tillgänglighetsfrågor vid planering för nyproduktion och av nya områden.

Miljö och klimat

”Vi ska agera med en långsiktig helhetssyn med respekt för vår samtida omgivning och kommande generationer. Förvaltarskapet gäller både de egna personliga tillgångarna och de materiella värdena; miljö och naturresurser. Vi ska agera på ett sådant sätt att vi med stolthet kan överlämna frukterna av vårt arbete.”

(Kristdemokraternas principprogram s. 137)

Förvaltarskapstanken är en bärande del i den kristdemokratiska ideologin. På miljöområdet innebär det att vi inte får förbruka vår jord och dess tillgångar. Kommunen, landstinget och regionen har en särskild nyckelroll i arbetet med att bygga ett samhälle där skadlig miljöpåverkan minimeras, energin är förnyelsebar, trafiksystemen är hållbara, bostadsmiljöer sunda och naturresurser tas tillvara.

Vid sidan av klimatfrågan är övergödning, utsläpp av gifter och hormonstörande ämnen, inte minst i barns närmiljö, problem som måste hanteras.

- Sala ska arbeta för en ökad andel närproducerade livsmedel i måltidsverksamheten inom förskola, skola och äldreomsorg.
- Upphandling av närodlade livsmedel ska främjas genom mindre omfattande upphandlingar för att fler och mindre leverantörer ska kunna medverka.
- Utbyggnad och underhåll av gång- och cykelvägsnätet ska vara prioriterat i kommunens infrastruktursatsningar.
- Dammarna ska regelbundet rensas.
- Kommunens förskolor ska vara giftfria.

- Hormonstörande ämnen ska fasas ut. Särskilt viktigt är detta i miljöer där barn och unga vistas, exempelvis förskolor och skolor.
- Miljörevision ska genomföras regelbundet för att följa upp att verksamheter uppfyller kraven på miljöarbete.

Jobb och näringsliv

”Ett konkurrenskraftigt och differentierat näringsliv är en förutsättning för det goda samhället och en god välfärd. Detta innebär i sin tur att ett gott klimat måste skapas och vidmakthållas för ett dynamiskt småföretagande, där enskilda människors idéer, kreativitet och entreprenörskap får möjlighet att blomma ut.”

(Kristdemokraternas principprogram s. 126)

Möjligheterna för politiker att skapa jobb är högst begränsade. Däremot kan vi bidra till att det blir lättare att driva företag. En kommun eller region med välmående och framgångsrika företag har lägre arbetslöshet, högre tillväxt och bättre förutsättningar för att finansiera välfärden. En angelägen politisk fråga är därför att förbättra attityderna till företagande. För kommunen handlar det om att skapa en förståelse för företagets situation och behov. Vi är även beroende av ett välfungerande och flexibelt utbildningssystem där människor i olika faser av livet kan utveckla sin kompetens.

Trots återhämtningen på arbetsmarknaden är det många som står utanför. Det rör sig framför allt om personer med ohälsa eller funktionsnedsättningar och personer med otillräcklig kompetens. Därtill finns i dag en stor grupp förhållandevis nyanlända som riskerar att hamna i långvarigt utanförskap om de inte kommer in på arbetsmarknaden. Samtidigt finns det brist på arbetskraft inom många områden. Här behöver kommunen i samverkan med arbetsförmedling och företag förbättra sitt matchningsarbete.

- Kommunens service till företagen ska tydliggöras genom att det införs servicegarantier med tydliga besked om vilka effekter det blir för kommunen om garantin inte uppfylls.

- Det ska tas fram en policy mot osund konkurrens från kommunalt driven verksamhet.
- De offentliga upphandlingarna ska förenklas genom att bli mindre detaljstyrda.
- Det ska ställas krav på kvalitet i upphandlingarna, och det ska gå att följa upp vilken kvalitet som levereras.
- Kommunen ska satsa på entreprenörskap i grundskolan och gymnasieskolan.
- Gymnasieelever ska fortsatt erbjudas att bli ”sommarlovsentreprenörer”.
- Företagslotsverksamheten ska fortsätta utvecklas så att vi ger bästa möjliga service till företag i kommunen.
- Utmaningsrätt och Lagen om valfrihetssystem (LOV) ska tillämpas för att öka mångfalden av utförare inom olika kommunala verksamheter.
- Medel ska avsättas för att stödja den ideella sektorns möjlighet till socialt företagande och då särskilt som utförare av välfärdstjänster.
- Kommunen ska i samverkan med näringslivet underlätta för personer långt från arbetsmarknaden att få praktikplats.
- Kommunen ska stödja och uppmuntra arbetsintegrerade sociala företag.

Kommunens ekonomi

”Ett gott samhälle kan inte förverkligas utan en väl fungerande samhällsekonomi med politisk och personlig frihet i balans. Dessutom krävs en långsiktighet vilket förutsätter ett socialt, ekonomiskt och miljömässigt perspektiv.” (Kristdemokraternas principprogram s. 115)

Ett välmående näringsliv och fler personer i arbete skapar de skatteintäkter som krävs för en fungerande välfärd. Men ett gott samhälle behöver även en väl fungerande offentlig sektor.

Kommunen, landstinget och regionen har fått allt större åtaganden, vilket innebär att arbetsgivaransvaret omfattar fler anställda och fler yrkeskompetenser. Det ställer högre krav på styrning och uppföljning av sambandet mellan resurser, prestationer, resultat och effekter i verksamheterna. Det ställer också krav på ständiga prioriteringar, på effektivisering och på förnyelse av verksamheterna.

En utmaning för kommunen, landstingets och regionens ekonomi är att det med en åldrande befolkning är fler som ska försörjas. Ett liknande problem uppstår om vi får stora grupper som hamnar utanför arbetskraften på grund av misslyckade studier eller bristande integration. Detta riskerar, i kombination med medborgare som successivt får allt högre förväntningar på vad det offentliga ska stå för, att skapa en olöslig ekvation. Därför behöver vi diskutera vad vi faktiskt kan förvänta oss att det offentliga står för, liksom hur kommunens, landstingets och regionens verksamhet kan utvecklas och bli mer effektiv.

- Kommunen ska drivas med hög effektivitet och ett gott förvaltarskap där kärnverksamheterna prioriteras.

- Kommunalskattesatsen ska inte höjas.
- Styrning och uppföljning av sambandet mellan resurser, prestationer, resultat och effekter i verksamheterna ska återkommande utvärderas.
- Kommunen ska inte överta föreningars och enskildas ansvar eller uppgifter utan i stället vara ett stöd om så behövs.
- Medarbetare ska fortsatt erbjudas önskad tjänstgöringsgrad.
- Omotiverade löneskillnader mellan olika grupper av anställda ska fasas ut i samband med lönerevisioner.

Våra tre viktigaste frågor

Inför barnomsorgspeng för barn 1–3 år

Barnomsorgspengen är 6 000 kronor per barn och månad. Den betraktas som inkomst och är pensionsgrundande.

Syftet med en barnomsorgspeng är att öka familjens valfrihet och underlätta för föräldrar att vara hemma lite längre med sina barn om de så önskar. Man ska inte vara tvingad att välja kommunal barnomsorg, utan det borde vara en självklar rättighet att få välja den lösning som man inom familjen anser är den lämpligaste. Om fler väljer exempelvis familjedaghem, lättar trycket på den kommunala barnomsorgen och vi får mindre barngrupper, vilket alla vinner på i förlängningen.

Minska den psykiska ohälsan, inte minst bland barn och unga

Vi vill skapa en kommunal handlingsplan för hur detta ska gå till.

Generellt krävs ett bra samarbete mellan landsting och kommun så att köerna inte blir för långa. Vårdgarantin behöver förstärkas så att kontakt med elevhälsan sker inom 24 timmar och en eventuell behandling hos BUP inleds inom 30 dagar.

Mer specifikt är inte minst ökad fysisk aktivitet och goda matvanor är en del av lösningen på detta samhällsproblem.

Begreppet *existentiell hälsa* sammanfattar vår vision om ett rikare och tryggare liv för människor i alla åldrar – en helhetspolitik som innefattar inte bara fysisk frisk- och sjukvård utan även kulturella upplevelser och aktiviteter. För detta krävs en ökad samverkan mellan civilsamhälle och kommun; allt ansvar ska inte läggas på kommunala tjänstemän.

Värdig omsorg åt de äldre

Inför en äldreboendegaranti för Salabor över 85 år! En sådan garanti gör folk tryggare och får kanske även en del att våga stanna hemma lite längre, när de vet att de är garanterade en plats när de så önskar.

Vi vill stimulera tillkomsten av bra bostäder att åldras i, både äldre- och mellanboendeplatser. Ju fler olika typer av äldreboenden det finns, desto lättare blir det att erbjuda en plats som passar den enskilde och familjen. Som ett led i en helhetspolitik för tryggare familjer med existentiell hälsa som mål, vill vi också skapa en handlingsplan för att minska ensamheten bland äldre.

Gör det attraktivt att vårda människor i Sala kommun! Detta kan ske genom satsning på ny teknik och moderna arbetssätt, som det nu talas om allt mer. Den nya tekniken kommer att förändra vården på ett sätt som kan få fler att välja att utbilda sig inom vården. Vi vill återinföra vårdprogrammet på gymnasiet, men det behövs också kvalificerad introduktions- och vidareutbildning på arbetsplatserna, marknadsmässiga löner och bra chefer.

Kristdemokraterna i Sala

Mångatan 21, 733 40 Sala
www.sala.kristdemokraterna.se/
www.facebook.com/kdsala/